

Άγιος Γεώργιος Καυκάλου

ΑΡΗ 311 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και Σύγχρονοι Προβληματισμοί
Εαρινό Εξάμηνο 2021-22

Διδάσκων: Δρ. Μαρία Φιλοκύπρου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Φοιτητές: Αβρααμίδου Χαρά, Αλκιβιάδους Ελένη, Ιωάννου Μαρίνος, Κωνσταντίνου Μαρίνα

Γενικά :

Το γραφικό χωριό του Αγίου Γεωργίου του Καυκάλλου, βρίσκεται περίπου 50 χιλιόμετρα μακριά από την πρωτεύουσα και απλώνεται στους πρόποδες της οροσειράς του Τροόδους.

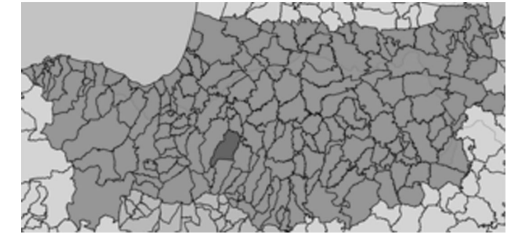
Ονομασία :

Η ονομασία του χωριού σχετίζεται και με ένα φερόμενο εκκλησάκι στο όνομα του Αγίου το οποίο προϋπήρχε στην περιοχή αλλά και με την τοποθεσία του χωριού, καθώς είναι κτισμένο σε ένα «καύκαλο».

Ιστορικά στοιχεία :

Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, κατά τα μεσαιωνικά χρόνια, στην ευρύτερη περιοχή υπήρχαν δύο οικισμοί, οι οποίοι δεν υφίστανται πλέον, το Αθάσιν και το Καύκαλον. Το «Αθάσιν» βρισκόταν νοτιοανατολικά του χωριού και είναι σημειωμένο στους παλαιούς χάρτες ως «Atassi», ενώ η θέση του Καυκάλλου βρισκόταν ανατολικά της Ασίνου και στους παλαιούς χάρτες είναι γραμμένο «Cascallo».

Πηγές:
Γιώργου Καρούζη, Περιδιαβάζοντας την Κύπρο, Λευκωσία, Πόλη και Επαρχία, Λευκωσία 2001
Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, τ.1, εκδ. Φιλόκοπος, 1988

Πληθυσμός - Κατοίκηση :

Η κατοίκηση του χωριού συνδέεται, σύμφωνα με πηγές, με την απόφαση των κατοίκων της Κυπερούνας όπως και άλλων γειτονικών χωριών του Τροόδου, να εγκατασταθούν μόνιμα ή εποχικά στον Άγιο Γεώργιο. Κατά την περίοδο τουρκοκρατίας η ανάγκη των κατοίκων των γύρω περιοχών για αναζήτηση γόνιμων εκτάσεων και κατάλληλων βοσκοτόπων, κορίως σε περιόδους όπου οι κλιματολογικές συνθήκες είναι δυσμενείς αλλά και λόγω ανεπάρκειας σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις τους ώθησε στην έρεση κατοίκησης στο χωριό.

Ενώ αρχικά παρατηρείται αύξηση στην πληθυσμιακή κοινότητα, είναι εμφανής μία αρνητική - καθοδική πορεία. Το γεγονός αυτό οφείλεται κορίως στο ότι η κατοίκηση στην περιοχή ήταν προσωρινή (δευτερεύουσα κατοίκηση) καθώς επίσης και στην έλλειψη θέσεων εργασίας τόσο στην κοινότητα όσο και στις γύρω περιοχές καθώς επίσης, και στην απουσία υποδομών.

Επιπρόσθετα, στην κατοίκηση του Αγίου Γεωργίου ώθησε η ανάγκη των αγροτών - κτηνοτρόφων της περιοχής να αναζητήσουν στο χωριό γόνιμες εκτάσεις και κατάλληλους βοσκοτόπους κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που οι κλιματολογικές συνθήκες ήταν δυσμενείς και οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ανεπαρκείς. Οι προαναφερόμενοι μάλιστα μελετητές εξηγούν: «Αρχικά, οι περισσότεροι εγκαθίστανται προσωρινά, κατασκευάζοντας πρόχειρες και βοηθητικές εγκαταστάσεις (αποθήκες) που χρησιμοποιούν για περιοδική κατοίκηση και τις εργασίες τους. Με το πέρασμα του χρόνου, τα άτομα που έμεναν μόνιμα για να συντηρούν και να φροντίζουν τις καλλιέργειες αυξάνονταν. Αρχικός τόπος εγκατάστασης ήταν η περιοχή ανατολικά της σημερινής εκκλησίας. Έτσι, δημιουργήθηκε ένας πρώτος μικρός πυρήνας, αποτελούμενος από λίγα πέτρινα ισόγεια κτίσματα πολύ μικρών διαστάσεων, ο οποίος αργότερα πήρε τον χαρακτήρα μόνιμου οικισμού» *(σ.39-40).

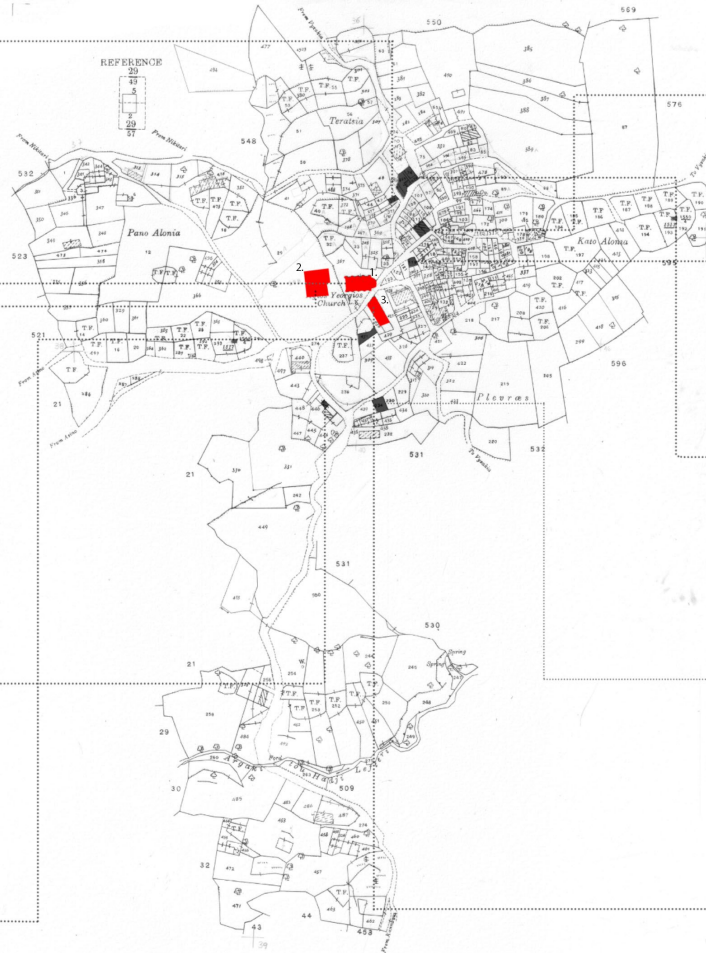
Πηγές:
Γιώργου Καρούζη, Περιδιαβάζοντας την Κύπρο, Λευκωσία, Πόλη και Επαρχία, Λευκωσία 2001
Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, τ.1, εκδ. Φιλόκοπος, 1988

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΗΚΑΛΟΥ

1321Y01

Revised by Dept. of Lands of Cyprus, 1927
None Copyright Reserved
Retrieved from D.S.O. plans, nos. 1321/1940, 1991

Scale 1 : 1250

Feet 0 100 200 300 Feet
Metres 0 20 40 60 80 100 Metres

1. Εκκλησία Αγίου Γεώργιου

Στο κέντρο του οικισμού και στο πιο ψηλό σημείο του, είναι κτησμένη στη θέση παλαιότερης εκκλησίας η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 1925. Πρόκειται για ένα μνημείο των αρχών του 20 ου αιώνα που αποτελεί δείγμα κυπριακής εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής με φράγκικες επιρροές. Η εκκλησία ως και σήμερα δρα ως πόλος έλξης για τους κατοίκους της Κυπερόντας, αφού λόγω και των εθίμων τους διαμένουν στο χωριό την περίοδο του Πάσχα.

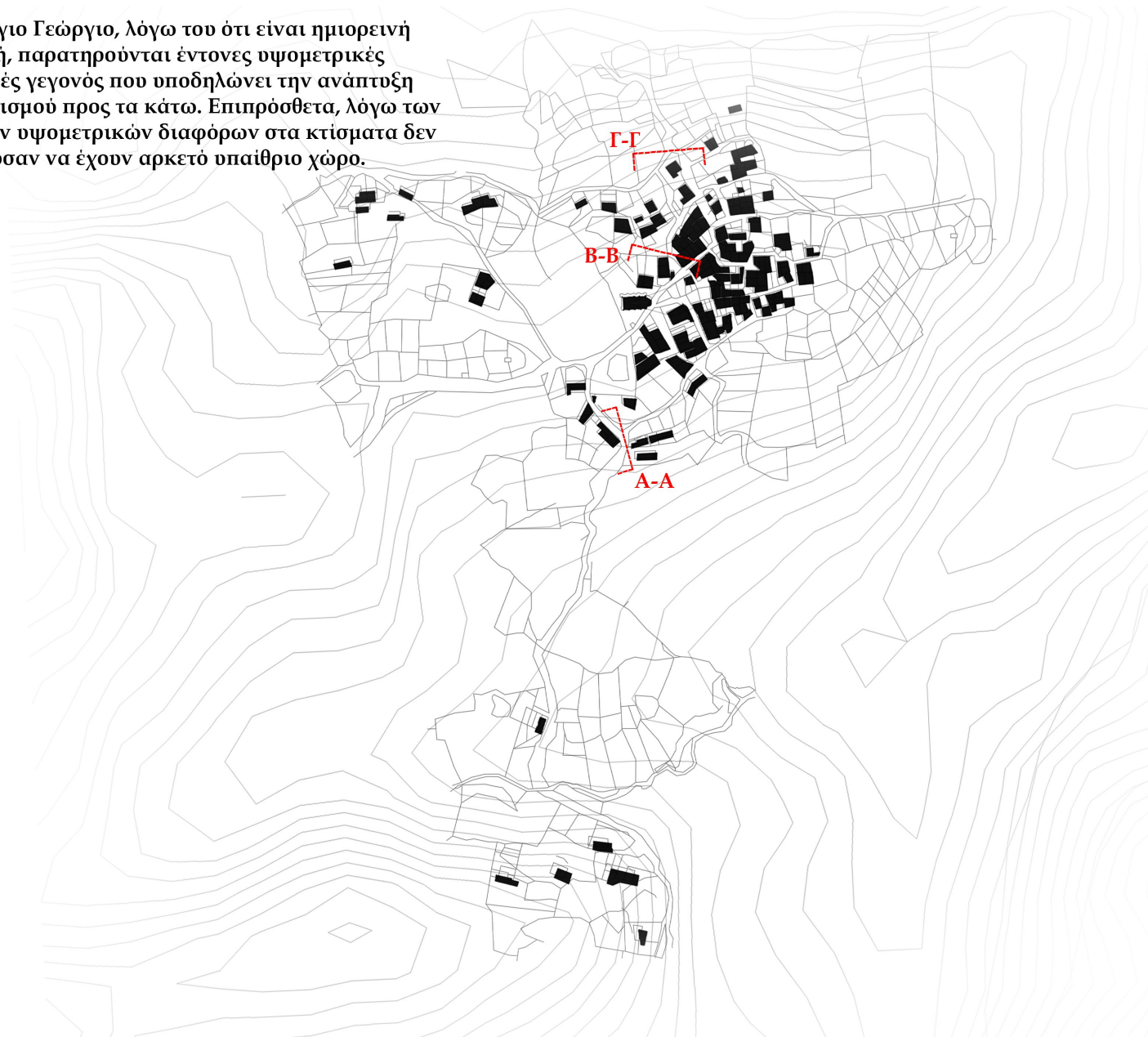
2. Καφενείο

Το χωριό του Αγίου Γεωργίου διαθέτει ένα καφενείο το οποίο κάποιες μέρες της εβδομάδας λειτουργεί και ως εστιατόριο για τους κατοίκους αλλά και για τους επισκέπτες του. Στο καφενείο διοργανώνονται και εκδηλώσεις οι οποίες προσελκύνουν τους κατοίκους εκεί.

3. Κοινοτικό Συμβούλιο

Στον Άγιο Γεώργιο, λόγω του ότι είναι ημιορεινή περιοχή, παρατηρούνται έντονες υψομετρικές διαφορές γεγονός που υποδηλώνει την ανάπτυξη του οικισμού προς τα κάτω. Επιπρόσθετα, λόγω των έντονων υψομετρικών διαφορών στα κτίσματα δεν μπορούσαν να έχουν αρκετό υπαίθριο χώρο.

A-A

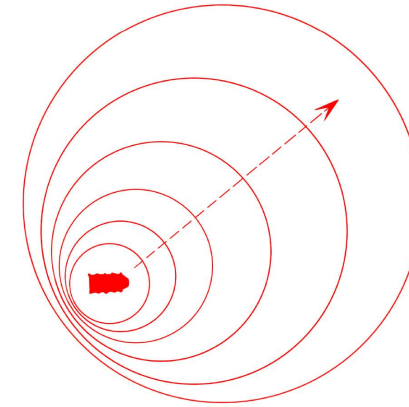
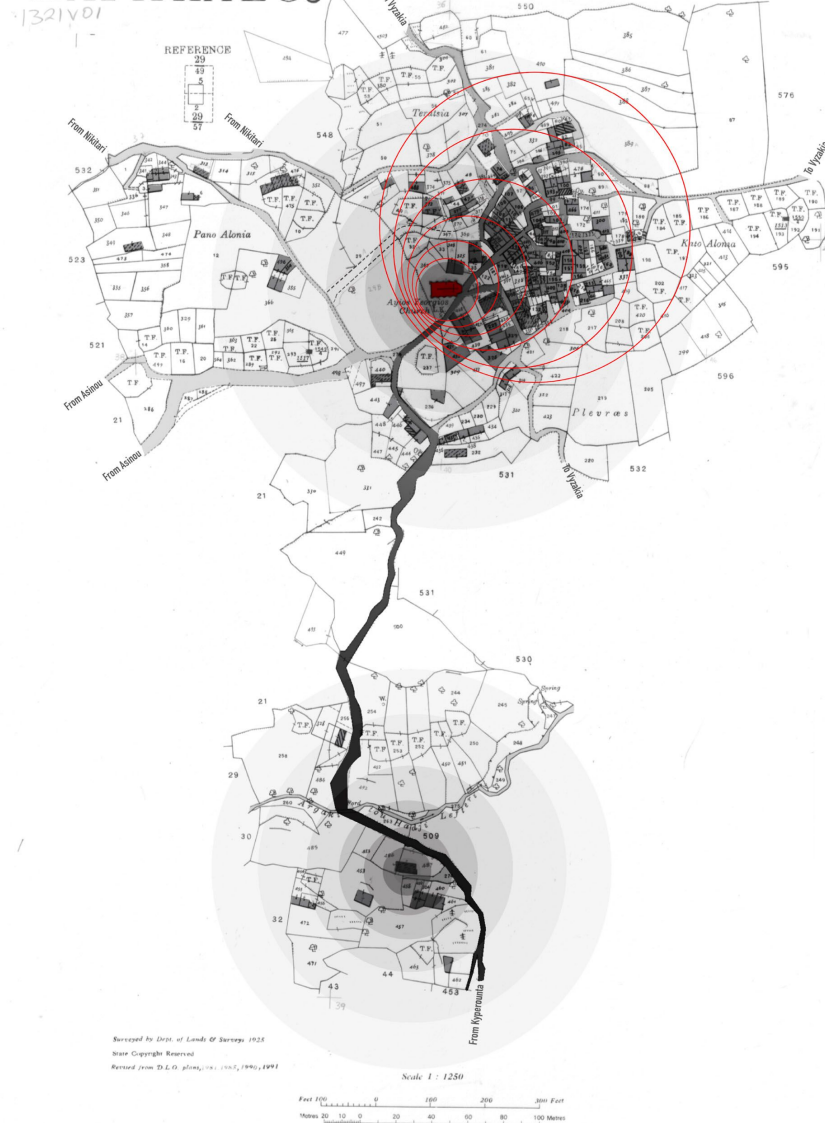

B-B

Γ-Γ

ΑΥΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΗΚΑΛΟΥ

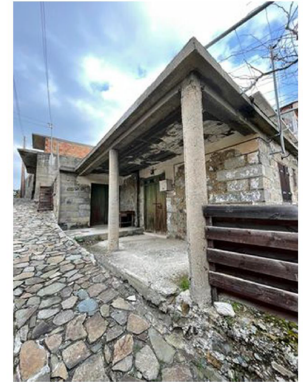
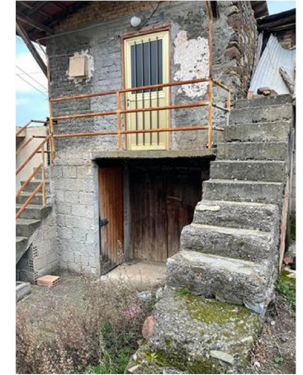
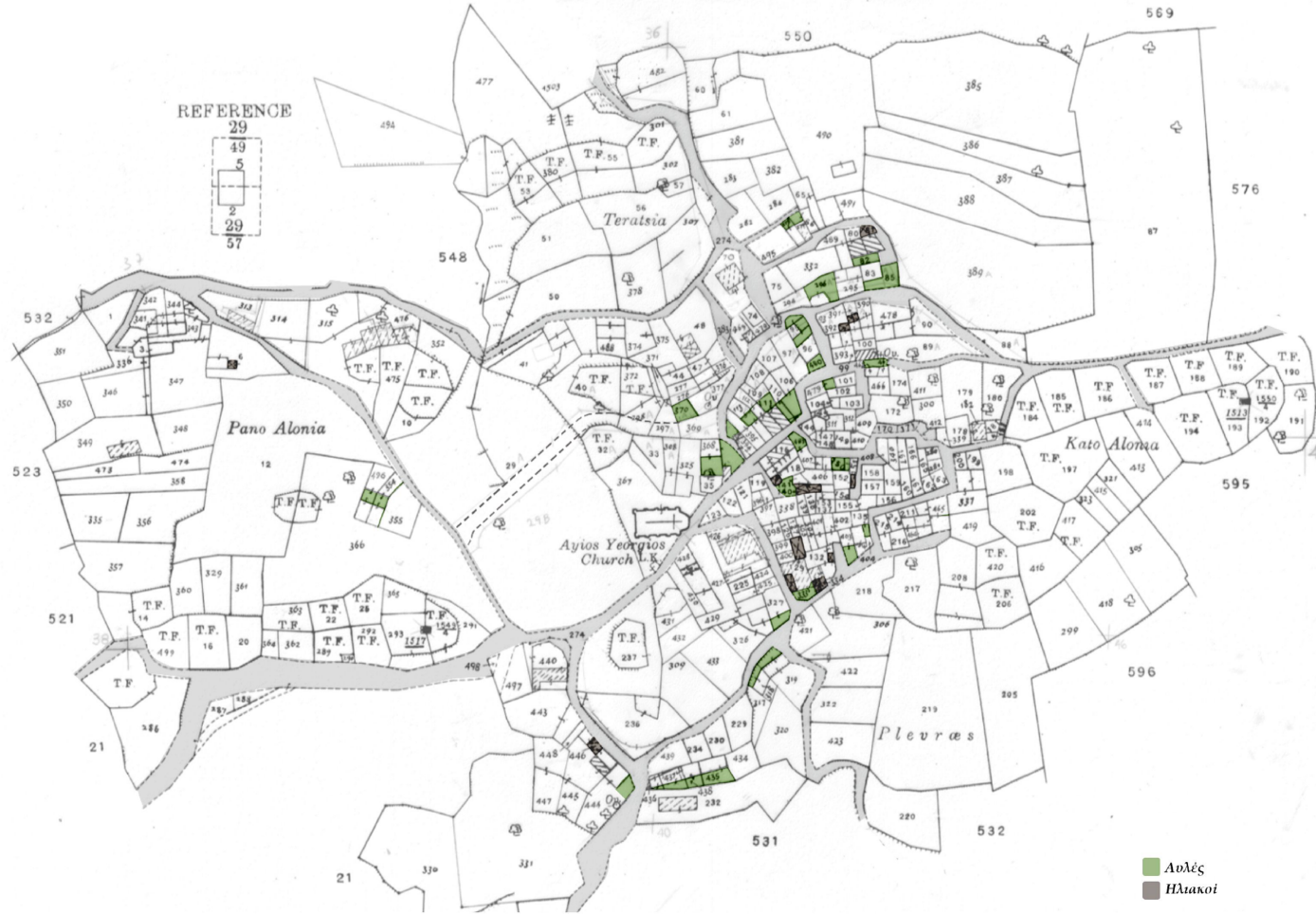
Με κέντρο την εκκλησία του χωριού, ο οικισμός παρουσιάζετε να αναπτύσσεται γύρω από αυτήν η οποία δρα σαν κεντρική πλατεία και χώρο συσσώρευσης στους κατοίκους. Με το πέρασμα του χρόνου ο οικισμός συνεχίζει να επεκτείνεται προς τα νότια και τα δυτικά της εκκλησίας δημιουργώντας την σημερινή μορφή του χωριού. Η εκκλησία συνεχίζει να δρα ως ο πυρήνας του χωριού.

Προσβάσεις

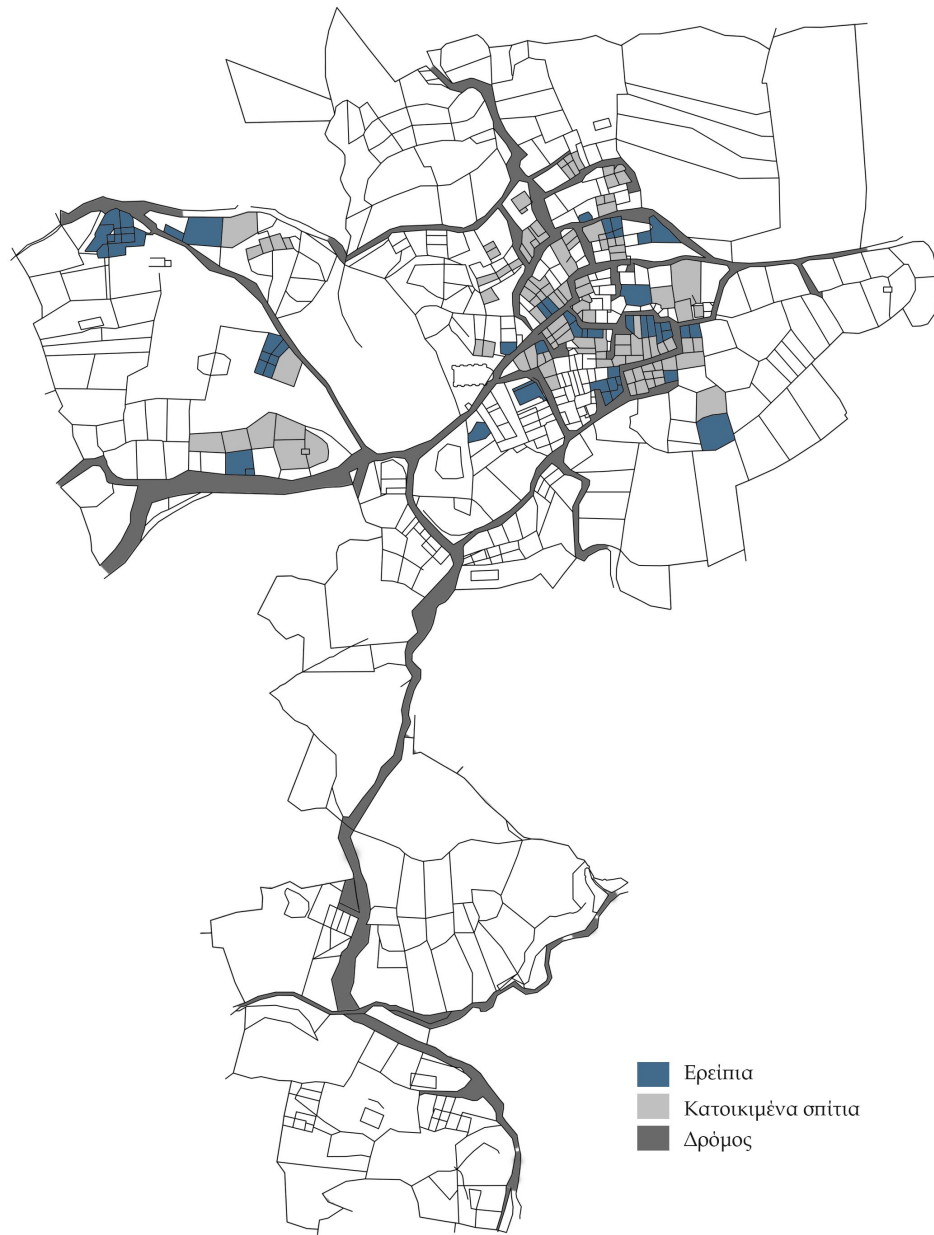
Οι προσβάσεις στον Άγιο Γεώργιο Καρκάλου επιτυγχάνονται περιφερειακά του χωριού και στο σύνολο υπάρχουν 8 . Στα Νότια η πρόσβαση γίνεται από το χωριό Κυπερούνας, άλλες δύο στα Δυτικά από την Ασίνου και ακόμη δύο Βορειοδυτικά από το χωριό Νικητάρι. Επιπρόσθετα βλέπουμε τρεις προσβάσεις Βόρεια, Ανατολικά και Νοτιοανατολικά από και προς το χωριό Βυζακιά.

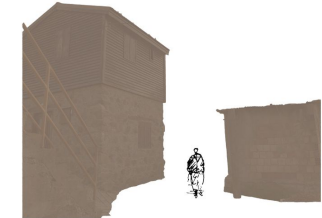
Τα περισσότερα κτίσματα που εμφανίζονται στην περιοχή είναι μονώροφα λόγω του ότι οι κάτοικοι που μετακόμιζαν στην περιοχή ήθελαν ταχύτητα προσωρινή κατοίκηση έτσι έχτιζαν μικρά πρόχειρα κτίσματα με όσα τοπικά υλικά είχαν στην διάθεση τους. Η παρουσία διώροφων κτισμάτων στο χωριό είναι μεταγενέστερη, πιθανών λόγω της ανάγκης για μόνιμη κατοίκηση στην περιοχή με το πέρασμα του χρόνου, και αυτό είναι εμφανές καθώς τα κτίσματα αυτά είναι νεότερα. Τα διώροφα κτίσματα είναι κυρίως επεκτάσεις μονώροφων κτισμάτων ώστε οι κάτοικοι να καλύψουν ανάγκες που προέκυπταν με το πέρασμα του χρόνου.

Στο χωριό Άγιου Γεώργιου, παρατηρείται μειωμένη η πυκνότητα των αυλών και των ηλιακών σε σχέση με αυτήν των οικοδομών, αφού ο οικισμός χρησιμοποιείται ως παράρτημα της Κυπερούνας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι οικοδομές που αναπτύσσονται στο χωριό να έχουν μια απλοηκή μορφή.

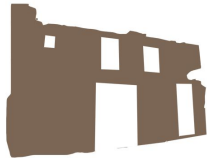

Κατά μήκος του δρόμου τα περισσότερα κτίσματα, αρκετά εκ των οποίων διατηρούν τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα, είναι κατοικήσιμα καθώς αποτελούν εξοχικές κατοικίες ενώ ελάχιστα από αυτά έχουν παραμείνει ερείπια.

Η διακίνηση μέσα στο χωριό Άγιος Γεώργιος του Καυκάλου γίνεται επί το πλείστον με τα πόδια λόγω των στενών δρόμων που υπάρχουν στο χωριό. Στην περιοχή κοντά στον πυρήνα κυριαρχεί η πυκνή δόμηση ενώ στις παρυφές του χωριού, μετά τις σύγχρονες επεμβάσεις στον αστικό ιστό, οι δρόμοι έγιναν πιο πλατιοί για να υπάρχει πρόσβαση και με το αυτοκίνητο. Παρόλα αυτά η πυκνότητα του δομημένου περιβάλλοντος είναι ένα κύριο χαρακτηριστικό του χωριού και βοηθά κυρίως με τις καιρικές συνθήκες.

Όψεις:

Οι όψεις που παρατηρούνται στο χωριό είναι συμπαγείς με μικρά ασύμμετρα ανοίγματα. Επικρατεί το πλήρες έναντι του κενού και αυτό δίνει στο χωριό μία αίσθηση ιδιωτικότητας και εσωστρέφειας. Στις περισσότερες κατοικίες παρατηρούνται μονόφυλλα ή δίφυλλα ανοίγματα σε πόρτες και παράθυρα. Οι όψεις των κατοικιών φαίνεται να είναι αρκετά απλές λόγω της ιστορίας του χωριού και της προσωρινής κατοίκησης του από κάτοικους των γύρω χωριών.

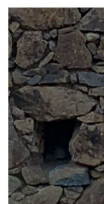
Ανοίγματα:

Τα θυρόφυλλα απλά σανιδωτά καρφωτά (σε κάποιες περιπτώσεις παρατηρείται στήριξη των σανίδων σε οριζόντιους ζυγούς εσωτερικά)

Μονόφυλλες και Δίφυλλες- Κάποιες με ξύλινο ανώφλι

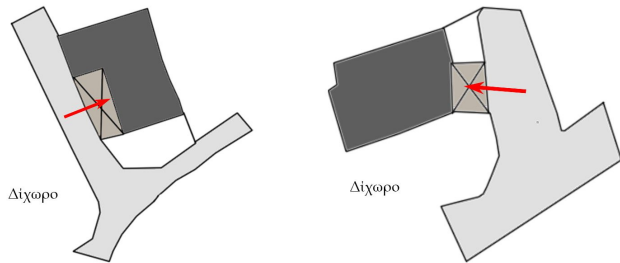
Δίφυλλα Ανοιγόμενα
Παράθυρα και Ανοίγματα χωρίς ξύλινα φύλλα

Τυπολογία Υποδομών - Σε σχέση με τις προσβάσεις των τεμαχίων

Η συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση των τυπολογιών γίνεται με βασικό κριτήριο, τον τρόπο εισόδου στο τεμάχιο.
(Πρόσβαση μέσω ηλιακών, πρόσβαση μέσω εξωτερικής αυλής, πρόσβαση κατευθείαν μέσω του δρόμου)

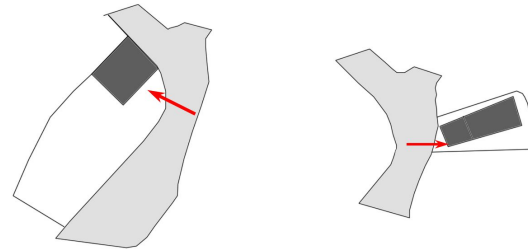
Τυπολογία Ι :

Δίχωρη κατοικία όπου η πρόσβαση γίνεται μέσω του ηλιακού.

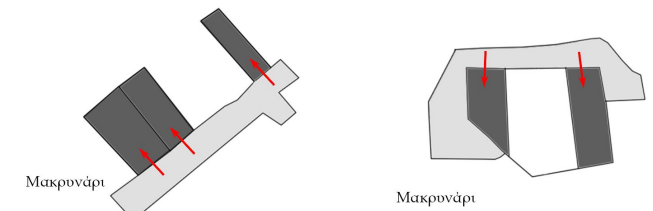
Τυπολογία ΙΙ :

Δίχωρη κατοικία όπου η πρόσβαση γίνεται μέσω εξωτερικής αυλής

Τυπολογία ΙΙΙ :

Μακρονάρι όπου η πρόσβαση γίνεται κατευθείαν μέσω του δρόμου

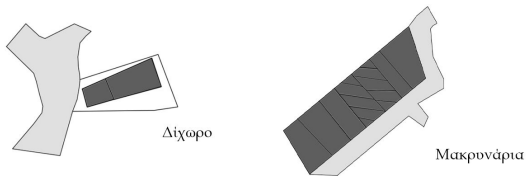

Τυπολογία διατάξεων

Η τυπολογία διατάξεων γίνεται με βάση την οργάνωση των κατοψεων μέσα στα τεμάχια. Στην περιοχή παρατηρούνται τυπολογίες όπως, γραμμική διάταξη σε σχήμα "Γ", απλή διάταξη και διάσπαρτη διάταξη.

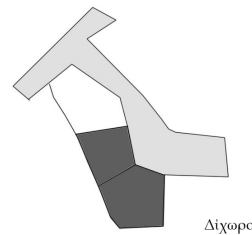
Τυπολογία I :

Η γραμμική διάταξη αποτελείται από οικοδομές όπου τα επιμερούς δωμάτια τους είναι γραμμικά τοποθετημένα στα

Τυπολογία II :

Η διάταξη σε σχήμα "Γ" αποτελείται από οικοδομές όπου τα επιμερούς δωμάτια τους εφάπτονται μεταξύ τους σχηματίζοντας κάτοψη σε σχήμα "Γ".

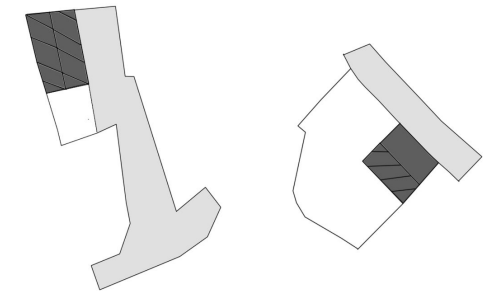
Τυπολογία III :

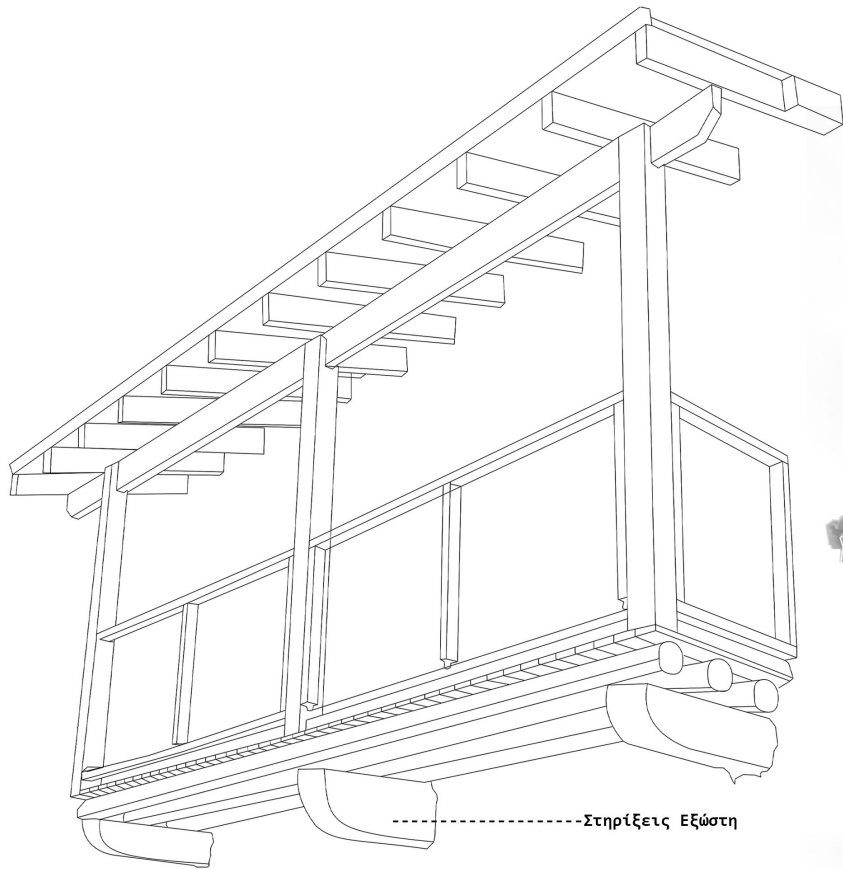
Η διάσπαρτη διάταξη αποτελείται από τμήματα της ίδιας οικοδομής με διαφορετικές χρήσεις οι οποίες τοποθετούνται διάσπαρτα μέσα στο τεμάχιο, με κοινό στοιχείο το αίθριο.

Τυπολογία IV :

Τα διώροφα κτίσματα του χωριού είναι συνήθως διαχωρισμένα στο ανώι όπου είναι το υπερυψωμένο επίπεδο στο οποίο τοποθετούνταν οι κύριοι χώροι και στο κατώι, το οποίο λόγω της μορφολογίας του εδάφους της περιοχής είναι συνήθως ημιυπόγειο, στο οποίο τοποθετούνταν οι βοηθητικοί χώροι του σπιτιού.

Εξώστης πριν και μετά την συντήρηση

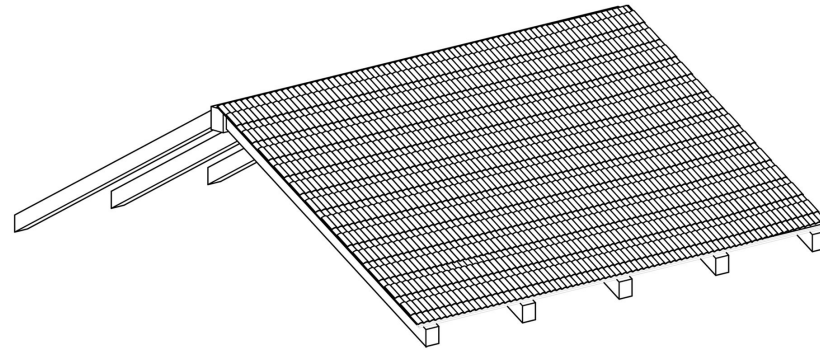
Στην περιοχή έχουν διασωθεί ελάχιστοι εξώστες οι οποίοι έτυχαν συντήρησης διατηρώντας όμως τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα.

Στηρίζονται σε δοκάρια που αποτελούν προέκταση των ξύλινων δοκαριών του μεσωπατώματος του ορόφου προς τα έξω τα οποία καλύπτονται με ξύλινες σανίδες και διαμορφώνουν τον εξώστη ο οποίος είναι πλήρως κατασκευασμένος από ξύλο.

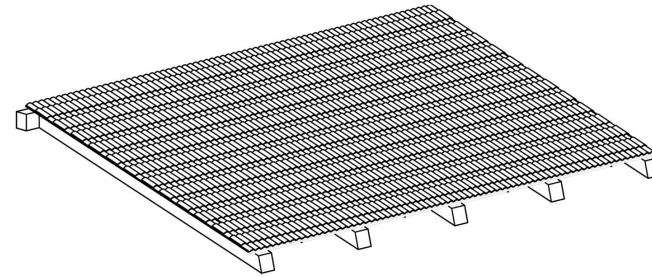
Σε κάποιες περιπτώσεις στηρίζονται σε ξύλινες αντηρίδες οι οποίες είναι πακτωμένες στην τοιχοποιία ενώ σε μεταγενέστερους εξώστες παρατηρούνται απλές στηριξεις.

Δικλινής στέγη στις ορεινές περιοχές
Ο άξονας της διρρηκτής στέγης είναι είτε κάθετος
στον κύριο άξονα του σπιτιού ή παράλληλος με αυτό.

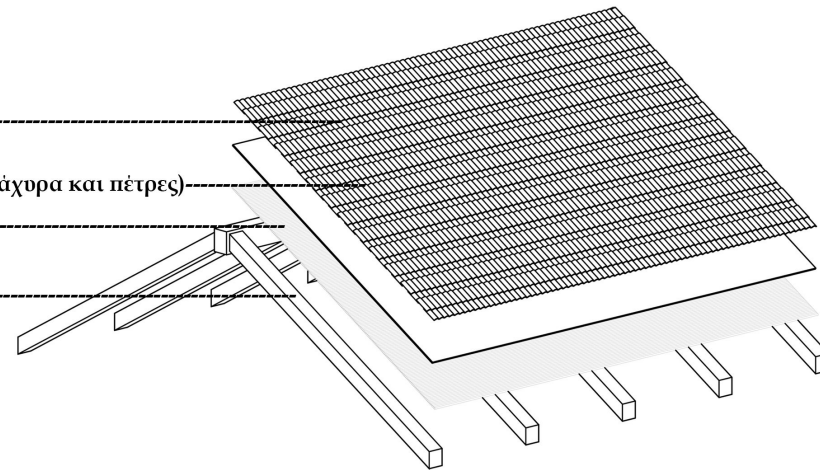

Μονοκλινής στέγη με κλίση γύρω στο 5%
(λόγω της μορφολογίας του εδάφους - πεδινές περιοχές)

Στο χωριό λόγω της μορφολογίας του
αφού βρισκόμαστε σε ορεινή
περιοχή, υπερτερούν οι δικλινής (πχ.
δίχωρα, μεγάλα κτίσματα, κτλ.) και οι
μονοκλινής (πχ. μικρά κτίσματα)
στέγες .

- Κεραμίδια
- Χώμα
(αναμιγμένο με άχυρα και πέτρες)
- Καλάμια
- Βολιτζια

Ταβάνια
Εμφανή τα βολιτζια
(πιο συνήθης πρακτική)

Ανατολικά της πλατείας όπου βρίσκεται η εκκλησία, βρίσκεται ο παλιός πυρήνας του χωριού όπου υπάρχουν σπίτια παραδοσιακής αρχιτεκτονικής τα οποία είναι κτισμένα με πέτρα του Τροόδους.

Τα σπίτια είναι μικρά λόγω του ότι δεν ήταν για μόνιμη κατοίκηση αλλά για προσωρινή και είναι πρόχειρα κτισμένα με το πιο απλό υλικό της περιοχής. Είναι κατασκευασμένα κυρίως από πέτρα ενώ σε κάποιες περιπτώσεις παρατηρείται η ύπαρξη πλινθοδομής καθώς επίσης και ο συνδιασμός των δύο υλικών όπου συνήθως το κατώι είναι κατασκευασμένο από πέτρα και το ανώι με πλινθο. Στα δάπεδα παρατηρείται η ευρεία χρήση ξύλου και πέτρας.

Τα στενά δρομάκια του χωριού είναι πλακοστρωμένα με πλάκες σχιστόλιθου Τροόδους όπως επίσης και η μεγάλη πλατεία που βρίσκεται γύρω από την εκκλησία.

Τοιχοποιία (Πλιθάρι, Πέτρα, Συνδιασμός των δύο)

Δάπεδα (Πέτρα και Ξύλο)